

Guia didàctica

Guia didàctica

Aquesta proposta didàctica està adreçada a l'alumnat d'educació secundària. Les activitats poden ser útils per a l'àrea de socials, d'ètica, tutories, etc., i també per a qualsevol docent interessat en el tema. Els objectius d'aquesta proposta són reflexionar sobre la dependència del petroli del nostre estil de vida i analitzar les conseqüències de la producció de petroli sobre les poblacions del Sud.

AUTORIA: FERRAN POLO

Activitat núm. 1: Introducció

Objectiu: Sondejar els conceptes previs de l'alumnat en relació amb l'extracció, la transformació, els usos i el consum de petroli, i els problemes que comporta, així com els seus estereotips eurocentristes.

Orientacions: Amb aquesta pregunta oberta es poden donar moltes històries diferents. Fer aflorar les idees prèvies que té l'alumnat i poder identificar els conceptes i els estereotips que requereixin ser reconstruïts dependrà de la nostra habilitat per anar formulant noves preguntes en demanda de concreció.

Activitat núm. 2: Petrodependència

Objectiu: Reconèixer l'enorme dependència que tenim del petroli en el nostre mode de vida i de consum.

Orientacions: Segons el grup amb què treballem, i després de copsar les idees prèvies, proposarem un treball individual o en petits grups per posar-lo en comú posteriorment amb el grup-classe, o bé al revés. Anirem comentant col·lectivament i després farem el qüestionari individualment.

Cal remarcar que les previsions de demanda de petroli i gas continuen augmentant. No passa així amb les energies renovables, la qual cosa comporta un augment de l'efecte hivernacle i el consegüent canvi climàtic. Una altra conseqüència és la dependència geoestratègica, que porta inevitablement a l'espoliació i a la guerra. Nombrosos estudis ens indiquen que ja estem molt a prop del "zenit" de la producció petrolífera, és a dir, a la màxima producció possible, i actualment només es descobreix un barril per cada tres o quatre consumits. El petroli "de superfície" i amb menys impureses ja s'acaba. L'extracció és cada vegada més costosa. Aquesta dependència és més acusada als països europeus, i especialment a Espanya.

Es considera que més de 3.000 productes d'ús quotidià tenen com a matèria primera el petroli en algun dels seus components. De la llista que es dona, tots els productes tenen el petroli com a matèria primera.

Activitat núm. 3: Països, empreses i guerres

Objectiu: Reconèixer les conseqüències que comporta la paradoxa de ser els consumidors de petroli més importants sense tenir-ne reserves.

Orientacions: Observant els tres llistats, podem apreciar que no hi ha cap empresa del Nord en la propietat de reserves, només dues en la producció, i no obstant això n'hi ha sis en la refinació. Les empreses petrolíferes, en la seva recerca de majors beneficis, no tenen cap objecció a pressionar els seus governs per forçar-los (si cal, mitjançant l'ús de la força) a obtenir les concessions extractives de reserves.

La política exterior del país més poderós del món, els Estats Units, no només s'ha d'entendre en clau estratègica per assegurar-se el proveïment de cru —d'aquí la seva diversificació, amb la qual Àfrica està passant del 16% al 25% del total de petroli extret. També cal entendre l'interès de les empreses. No podem oblidar que el president i el vicepresident nord-americans representen el *lobby* petrolíer.

A la pregunta sobre els conflictes i les reserves de cru, podem proposar prèviament una petita recerca d'informació. Ràpidament ens trobarem

—a part de l'Orient Mitjà, amb tota la càrrega de guerra contra el terrorisme o de civilitzacions que justifica l'espoliació—, amb Nigèria, Angola, el Sudan, el Txad, Mèxic, Veneçuela, Bolívia, Guinea i l'Àfrica occidental... per no citar les repúbliques de l'Àsia Central.

Cal recordar que, moltes vegades, és més important el transport que l'extracció. Ens referirem als oleoductes.

L'última pregunta ens pot ser útil amb criteris avaluatius conceptuals.

Activitat núm. 4: Persones

Objectiu: Descobrir que, juntament amb els problemes ambientals i geoestratègics (considerats a nivell macro), el petroli també produeix pobresa a moltes persones (a nivell micro).

Orientacions: Seria interessant fer una lectura comentada de manera col·lectiva. Hi hauríem de fer valorar la lluita valenta —en un context de total desprotecció legal— i pacífica d'una part de la societat civil, com a forma de contrarestar l'estereotip de l'africà passiu i dependent d'ajuda. Així mateix, hauríem de parar atenció a les conseqüències que comporten la ràpida i accelerada desestructuració familiar i la destrucció del teixit social, que moltes vegades fan de coixí protector. Podem proposar un petit treball de recerca d'informació de casos com el de l'André en altres llocs del món, en els quals es vegi com el petroli és per a moltes persones una maledicció, ja que destrueix les seves fonts d'ingressos, la seva família, la seva comunitat i la seva cultura.

Activitat núm. 5: Accions

Objectiu: Descobrir maneres diferents d'actuar per canviar aquest ordre injust, reconeixent el poder que tenim com a ciutadans/es.

Orientacions: Aquesta frase recull sense embuts una part de la dura i trista realitat: les poblacions dels països rics no estem disposats a renunciar al nostre mode de vida malbaratador. Però aquesta és només una part de la realitat. Fer recaure sobre la ciutadania la responsabilitat de l'expoli i les guerres, silenciament els veritables responsables —les petrolíferes amb els seus *lobbies* que influeixen en governs i en organismes multilaterals per tal d'obtenir més i més beneficis— és trampa.

La ciutadania no té el poder de desencadenar una guerra o una espoliació, però sí d'aturar-los. Una part de la solució passa per aquí: contrarestar els *lobbies* empresarials amb *lobbies* de ciutadania, tenint en compte que el vot i el consum ens fa poderosos, alhora que acompanyem i donem suport a les poblacions amb un grau d'indefensió i de vulnerabilitat més grans que els nostres.

Per aconseguir això, és imprescindible estar amb els ulls i les orelles ben oberts, fent lectures crítiques dels bombardeigs diaris de les indústries de la comunicació i l'oci, que ens volen fer creure un quadre de la realitat parcial, tendencios i, per tant, trampa.